

ARS
LONGA
1/military

OBSAH

Napoleonské války a první polovina 19.století.....	14-15
Druhá polovina 19.století.....	32-33
Velká válka.....	62-63
První republika.....	104-105
Meziválečné období.....	124-125
Druhá světová válka.....	136-137
Třetí republika a poválečné Československo.....	168-169

Společnost Ars Longa Antique, s.r.o.

Společnost Ars Longa Antique byla založena na konceptu přesvědčení, že umění je věčné – jak vypovídá samotné latinské spojení ars longa v názvu. Věříme, že umění, stejně jako všechny další historické artefakty, plní v životě mnoho funkcí – obohacující, sběratelskou, ale také třeba investiční. Naše společnost se snaží tyto funkce naplňovat. Naším cílem je prodej originálních a vysoce kvalitních předmětů pro milovníky věcí s příběhem a historií. Zakoupené starožitné artefakty se tak stanou osobitým prvkem v každém interiéru nebo sbírce. Rovněž je pro nás samozřejmě velice důležitá spokojená klientela, proto se neustále snažíme rozvíjet. Založení společnosti bylo výsledkem mnohaletých zkušeností v podnikání v oboru prodeje starožitností. V naší filosofii tak spojujeme dva světy – ty, jenž neví komu a kde své artefakty nabídnout a ty, jenž hledají nové předměty do své sbírky, ať již jako investici, pro potěchu nebo jako historický odkaz.

Ars Longa Antique, s.r.o.

katalog

Jako milovníci umění a historických artefaktů s určitým příběhem, jsme se pečlivě snažili náš katalog nabízených vojenských a válečných předmětů koncipovat zčásti jako krátkou naučnou brožuru a zároveň také jako online prohlídkovou expozici.

Katalog je tematicky doplněn o autorské texty a původní dobové fotografie, na kterých jsou zachyceny přímo nabízené artefakty nebo se jedná o fotografie s příbuznou tematikou, které dokreslují historický rozměr a význam předkládaného předmětu. Katalog není koncipován jako ukázka všech nabízených předmětů, ale je úzkým výběrem nejhodnotnějších položek a předmětů se zajímavým a nevšedním příběhem.

Katalog samotný se vine podél časové osy od nejstarších předmětů z počátku 19. století až k artefaktům z doby druhé světové války a krátce po ní. Obsahuje dva důležité a navzájem se prolínající prvky – jednak obrazovou, vizuální podobu, která se snaží poukázat na krásu historických artefaktů. Druhým a neméně důležitým prvkem je textová část, doplňující fotografie. Tato část slouží především k představení příběhu samotných předmětů a k dokreslení jejich historické významnosti. Vybrané předměty tak jsou kromě fotografií prezentovány i skrze faktografické informace a zajímavosti, sloužící k dokreslení epochy nebo dějinné události, ze které pocházejí.

Ars Longa Antique, s.r.o.

military kolekce

První kolekce, kterou jsme pro vás s velkým úsilím připravili, je nevšedním průřezem dějinami modernějších vojenských artefaktů. Můžete si tak prohlédnout dvě šavle z dob napoleonských válek, perkusní loveckou pušku z druhé poloviny 19. století, bodáky na střelné zbraně nebo helmy z období první i druhé světové války. V průběhu následujících měsíců budeme postupně zveřejňovat k prodeji přes 200 dalších položek, které se týkají tematiky vojenství a oblastí s tím spojených – například plynové masky, vojenské batohy a další doplňky nebo mince.

Ars Longa Antique, s.r.o.
příjem nových pložek a sledování aktuální nabídky

Dále také přijímáme nové položky do kolekcí které připravujeme. Se svou nabídkou nebo jakýmkoliv dotazem nás můžete kontaktovat na arslonga.antique@gmail.com. Podrobné informace a také celou nabídku naleznete na internetových stránkách www.arslonga.cz. Zde se také můžete přihlásit k odběru novinek, kde budeme pravidelně oznamovat uveřejnění nové kolekce a předmětů.

Těšíme se na spolupráci a především doufáme ve spokojené klienty.

Prohlášení

Nabídka našich předmětů je určena výhradně pro sběratelské účely. Tímto prohlašujeme, že nejsme členem žádného hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka nebo takového, které hlásá národnostní, rasovou či třídní zášť vůči jiné skupině osob, ani taková hnutí nepodporujeme.

Napoleonské vátky a první polovina 19.století

Období napoleonských válek a celkově první polovina 19.století byla velmi dynamickou dobou, vyplněnou několika důležitými a přelomovými událostmi. Téměř celé první dvě dekády představovaly neustálé boje s napoleonskou Francií. Napoleonův vzestup, jeho politika a následné války poznamenaly celou evropskou společnost v mnoha směrech. Samozřejmě také docházelo k výraznému pokroku v oblasti vojenství, výrobě kvalitnějších a účinnějších zbraní, které lépe sloužily svému účelu. Napoleonův rozmach byl osudově ukončen až nezdarem v ruském tažení a následnou prohrou v bitvě u Lipska roku 1813, po níž byl odsunut na ostrov Elba. Císařův návrat a éra stodenního císařství byla již jen krátkým okamžikem, který byl rázně ukončen Napoleonovou porážkou ve slavné bitvě u Waterloo. Bývalý císař dožil svůj život v internaci na vzdálené Svaté Heleně. Po jeho porážce stála Evropa před nelehkým úkolem – jak se vypořádat s dědictvím napoleonských válek a jak vybudovat novou tvář starého kontinentu. Z těchto důvodů byl svolán obrovský politický kongres, který rakouský císař hostil ve Vídni. Kongres nebyl jen nevídanou společenskou a kulturní akcí, ale také stál za novým politickým uspořádáním celé Evropy.

Charakteristickým znakem doby se rovněž stal revoluční rok 1848, kdy menší či větší nepokoje a rebelie zasáhly většinu evropských států – propukaly zejména v italských, rakouských a německých oblastech nebo ve Francii. I přes to, že revoluce byly fakticky potlačeny, v řadě zemí došlo k prosazení větších svobod.

V měšťanské sféře německy mluvících zemí se v této době prosazuje nový styl biedermeieru, měšťanský styl reagující na francouzský empír, oblíbený u šlechty. Romantický lehký empír ale byl s postupem času vystřídán novým módním trendem, který je jasně rozpoznatelný především v dámském odívání. Jednoduchost empíru byla vystřídána nákladnými korzetovými róby s obrovskou sukní. Tento styl v širokém povědomí snad nejlépe prezentuje manželka rakouského císaře Františka Josefa I. Alžběta Bavorská, přezdívaná Sisi.

Šavle éry napoleonských válek

Od 18. století se tvary vojenských mečů začaly řídit stanovenými předpisy. Předpisy zajišťovaly především jednotný vzhled vojenských zbraní, usnadnění dodávek materiálu a stejně tak kontrolu kvality vyrobené zbraně. Podle svého využití měla šavle navržený vhodný design, aby se co nejvíce zefektivnilo její užití v boji. Existovalo tak mnoho různých typů napříč evropskými armádami. Dlouhé šavle a palaše byly v éře napoleonských válek velice důležitou zbraní především jezdeckta a zůstalo tomu tak až do první světové války. Jezdci měli z logiky věci podstatně delší sečné zbraně než pěšáci. Těžká jízda jako dragouni, kyrysníci a karabiníci nosila těžký dvousečný palaš s přímou čepelí, lehká jízda jako husaři nebo huláni byla vybavena lehce zahnutou jednosečnou šavlí. U pěších armád se výzbroj a výbava uzpůsobovala jejich typu boje. Například francouzští pěšáci nosili kratší bodnou zbraň zavěšenou na ramenním pásu. Podobné zbraně jako tesáky nebo poboční zbraně se běžně používaly i jako doplňková zbraň k mušketě a bodáku.

Britská šavle lehké jízdy

vzor 1796, první polovina 19.století

Šavle s kovovou pochvou pro britské vojáky lehké jízdy vzor 1796 z první poloviny 20.století. Vyráběna dle vzoru vytvořeného důstojníkem Johnem Le Marchantem z roku 1796. Šavle je značená JP, V s korunkou, J 113. JP znamená kontrolor – pravděpodobně Jean Joseph Peck. V s korunkou značí nizozemského kontrolora – A. van Deventer.

Během napoleonských válek se tento britský vzor lehké jezdecké šavle hojně užíval dragouny a husary. Šavli široce používala také pruská jízda, která se vítězně účastnila bitvy u Waterloo. Vzor 1796 rovněž měla ve své výzbroji nizozemsko-belgická lehká jízda.

Šavli vytvořil britský důstojník John Le Marchant na základě studia především maďarských a polských šavlí ze 17. a začátku 18. století. Tvar čepele byl odvozen také od původně indické zbraně Talwar. Blízko měla typově i k maďarské husarské šavli. Vzor 1796 byl vyroben jako primárně sečná zbraň s výrazným zakřivením, které bylo větší, než měla většina tehdejších šavlí ostatní evropské jízdy. Dostatečné zakřivení pak způsobilo, že šavle byla v boji daleko efektnější a za vynaložení menšího úsilí dokázala způsobit podstatně horší zranění než rovnější typ šavle. Aby se ještě zvýšil tento efekt, čepel byla vyráběna tak, aby byla nejužší ve střední části a nejširší na špičce. Rovnovážné body jsou často až ve spodní části čepele, což opět dopomáhalo k výrazné sečné síle celé šavle.

Rovněž byly vydávány pokyny, jak tuto zbraň používat, aby se dosáhlo jejího maximálního efektu. Byl sepsán první standardizovaný text pro britskou kavalerii o používání šavlí – měl podobu předpisu *Rules and Regulations for the Sword Exercise of the Cavalry*, které schválil král Jiří III. jako systém povinného výcviku pro celé britské jezdecktvo. Zbraň je poměrně těžká a kvůli devastujícím zraněním, které způsobovala, a jimiž bylo zmrzačeno především mnoho Francouzů, se v té době hojně protestovalo proti jejímu nasazení v boji. Přestože kvůli své délce byla šavle primárně určena pro jízdu, bylo možné ji použít i v boji zblízka. Tato šavle byla velmi úspěšná a účinná silná sečná zbraň, kterou posléze typově používala například německá jízda až do počátku 20. století.

Waterloo a britská šavle vzor 1796

Když se vezme v úvahu, že britská a nizozemská lehká jízda tvořila přibližně 75% celé koaliční jízdy v bitvě u Waterloo, dalo by se říci, že tato šavle pravděpodobně byla nejčastější sečnou zbraní mezi jejich jízdou. Příchod Prusů v závěrečných fázích bitvy, jejichž kavalérie byla v drtivé většině případů vyzbrojena také tímto vzorem z roku 1796, jen zvýšil počet britských jezdeckých šavlí použitých na bitevním poli. Vzhledem k tomu, že francouzská jízda byla rovnoměrně rozdělena mezi těžkou a lehkou, každá s odlišným typem šavle, je více než pravděpodobné, že design Johna Le Marchanta z roku 1796 byl nejpoužívanějším v celé bitvě.

Příběhy šavle od bitvy u Waterloo a očitá svědectví

U Waterloo měl údajně zjistit britský seržant John Taylor z 18. královského regimentu husarů, že jeho údery proti helmě francouzského kyrysníka nejsou příliš účinné, přičemž jeho soupeř posměšně zavolal „*Ha-Ha*“ a pokračoval v útoku na seržanta. Taylor následně obratně vrazil špičku své šavle do úst smějícího se kyrysníka, který ihned padl mrtvý k zemi. Teď byla řada na Taylorovi, aby zvolal „*Ha-Ha*“.

Očitý svědek později také zaznamenal: „...*Nechal šavli spadnout na hlavu Francouze takovou silou, že se před ním rozdělila mosaz helmy i hlava. Helma byla později prozkoumána na rozkaz francouzského důstojníka, který byl, stejně jako já, užasnut nad tím využitím. A bylo zjištěno, že řez je stejně čistý, jako kdyby meč prošel řepou.*“

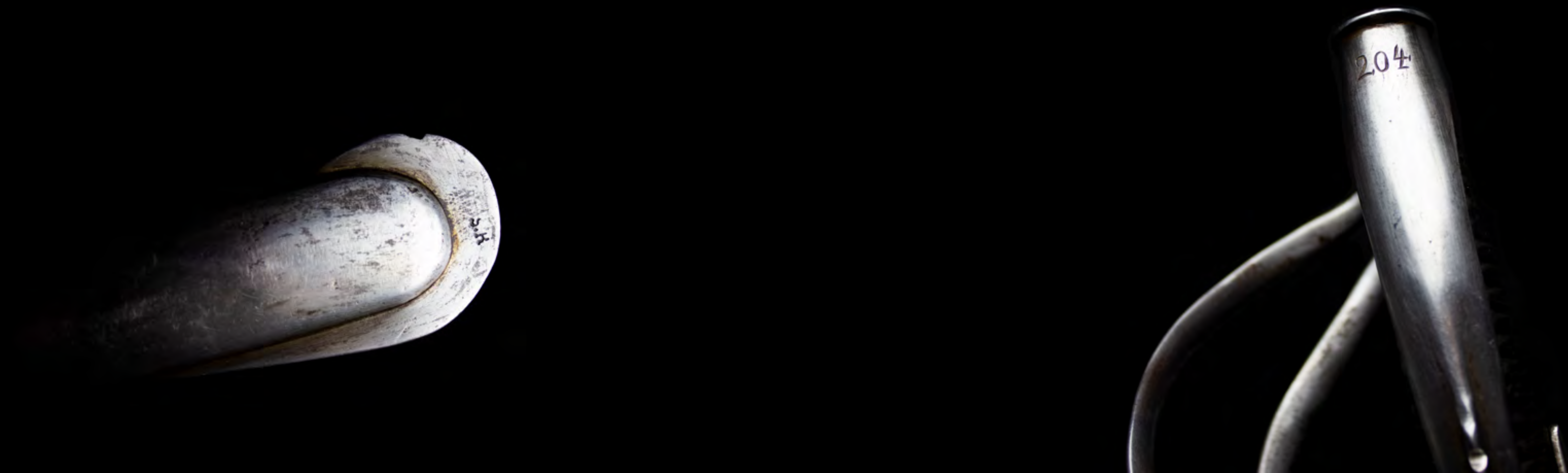
„*Viděl jsem jednoho Francouze, který měl hlavu vodorovně odříznutou nad očima jednou ranou... Všiml jsem si také jednoho muže, který dostal diagonální uder přes obličej, který mu prořízl ústa přímo otevřená, takže jeho čelist, jako jazyk, visela přes hrud' a bylo vidět jeho jícen.*“

Šavle lehké jízdy z první poloviny 19.století

Pravděpodobně německá dobová kopie slavné francouzské jezdecké šavle AnXI. - *Le Sabre de la Cavalerie Légère Modèle An XI'* neboli francouzská šavle lehké jízdy model roku XI.

Železná šavle s pochvou, dřevěný jílec potažený kůží. V dobrém stavu, nese známky opotřebení, především na jílcí. Značení SK – pravděpodobně manufaktura Schnitzler & Kirschbaum, Solingen. Tato manufaktura fungovala již během posledních let napoleonských válek a produkovala právě šavle vycházející z francouzského vzoru AnXI. amotný model šavle AnXI byl velice úspěšný a poměrně brzy byl okopírován a používán u více evropských armád. Nicméně od původního francouzského vzoru se začaly mírně odlišovat. Především chránič se začal vyrábět ze železa, což bylo levnější, původní model měl mosazný. Šavle pak často nesly označení lokálního výrobce.

Druhá polovina 19.století

Druhá polovina 19.století byla vyplněna několika zlomovými událostmi. Jednak dlouhodobé snahy o větší autonomii Uher v rámci habsburské monarchie se konečně naplnily tzv. Rakousko-Uherským vyrovnáním z roku 1867. Vznikly tak dvě autonomní oblasti, rozdělené pomyslně řekou Litavou na Předlitavsko a Zalitavsko. Těsně před vyrovnáním zažilo Rakousko na dlouho dobu poslední větší válku, a to s Pruskem. Další významnou událostí se stala prusko-francouzská válka, po jejímž skončení vzniklo roku 1871 Německé císařství jako silný prvek v evropské politice.

Nicméně právě druhá polovina devatenáctého století a především její poslední dekády se staly dlouhým a nezvyklým obdobím míru, pro který se vžil francouzský termín *La belle époque*. Kulturní i politický život v monarchii vzkvétal. Byla zorganizována Jubilejní zemská výstava v Praze v roce 1891, kde se předvedli nejen čeští umělci, vědci nebo spolky, ale také průmyslníci z mnoha odvětví. Rovněž sílily snahy Čechů si v rámci monarchie zajistit větší autonomii a samostatnost.

Pod povrchem v mnohém okouzující doby ale bujely nevyřešené problémy a rozbroje. Horkou půdou se v rámci monarchie staly především balkánské oblasti. Zde také mladý Gavrilo Princip ukončil svými sedmi výstřely v Sarajevu dobu evropského míru a uvrhl starý kontinent do největší války, jakou do té doby zažil.

Rakousko-uherská šavle

pro důstojníky pěchoty vzor 1861

V habsburské armádě až do roku 1850 nosili důstojníci německé pěchoty jako poboční zbraň především kord, zatímco důstojníci uherské pěchoty byli vyzbrojeni klasickou šavlí. Teprve předpisem z 21. dubna 1850 byla zavedena první jednotná šavle pro důstojníky všech pěších pluků habsburské monarchie. Její tvar byl velice podobný právě pozdější a nejznámější rakouské šavli pro důstojníky pěchoty z roku 1861. Šavle 1861 má jasně charakteristický esovitě prohnutý koš z plochého ocelového pásu a stala se výrazným symbolem rakousko-uherského důstojníka 2. poloviny 19. a počátku 20. století. Ve výzbroji armády zůstal tento vzor šavle až do pádu monarchie v roce 1918.

Pěchotní šavle vzor 1861 představovala první skutečně unifikovaný typ důstojnické šavle, avšak stále lze u těchto typů nalézt poměrně výrazné rozměrové a tvarové odchylky. Předepsaná délka čepele byla 840 mm, ale důstojníci si je často nechávali vyrábět na míru i s různými ozdobnými prvky jako byly například ryté nebo leptané čepele.

Pěchotní důstojnická šavle vzor 1861 byla určena pro vojáky od hodnosti praporčíka výše. Od roku 1887 byli touto šavlí vyzbrojováni také pěchotní šikovatelé nebo někteří myslivci.

Rakousko-Uherský bodák

vzor 1867 na pušku Werndl (1867/73)

Původní bodák na pušku Werndl vzor 1867 z doby Rakousko-Uherské monarchie. Kousek samozřejmě nese známky opotřebení, jinak je v krásném stavu.

Velkou skupinu mezi bodáky užívanými v habsburské armádě tvořily dlouhé bodáky se šavlovou čepelí. Pro svou délku byly používány i jako samostatné sečné zbraně, nahrazující poboční pěchotní šavli. Právě značná délka a s ní i související váha byly největšími nedostatky těchto zbraní, neboť vojákovi při manipulaci často překážely. První šavlový bodák byl v rakousko-uherské armádě zaveden právě s puškou Werndl vzor 1867 a od všech svých následovníků je lehce rozeznatelný, neboť jako jediný má střenky rukojeti vyrobeny z lisované kůže. Bodák pro poddůstojníky se od verze pro běžné mužstvo lišil pouze v pohyblivém oválném průvleku na trapez, který byl připevněn na vnitřní straně hlavice jílce. Pochvy bodáků na pušky Werndl byly vyrobeny z ocelového plechu, jehož povrch byl černě lakován.

Perkusní zbraně

Ruku v ruce s rozvojem chemie a technologického pokroku byly podnikány pokusy vylepšit stávající ruční palné zbraně a přijít s rychlejšími a jednoduššími možnostmi nabíjení a střelby. Ve 30. letech 19. století se tak začal používat nový typ zámku tzv. perkusní. Tento systém používal k zažehnutí střelného prachu v hlavní zbraně měděné kapsle (zápalky), které byly naplněny třaskavinou a následně nasazovány na trubičku spojenou s hlavní (piston). Rozněcovaly se úderem napnutého kohoutu. Zpočátku se tyto zbraně nabíjely stále ještě zepředu, kam se vsypal střelný prach a pomocí nabijáku se vtlačila střela. Rovněž významným vylepšením bylo širší užívání drážkovaných hlavních, které mimo jiné zpřesňovaly střelbu. Nově se také začaly zavádět podlouhlé projektily místo čistě kulových. Ty měly lepší balistické vlastnosti a rychlost letu byla tím pádem mnohem vyšší než u kulových. Zbraň byla díky perkusnímu zámku spolehlivější a to i za vlhčího a větrnějšího počasí.

Perkusní lovecká puška

z druhé poloviny 19.století

Krásná lovecká perkusní puška z druhé poloviny 19.století, pravděpodobně ze 70.-80. let. Je o něco kratší než běžné lovecké pušky, pravděpodobně byla primárně vyrobena jako jezdecká lovecká puška. Zbraň je elegantně zdobená složitými výřezy do dřeva ve tvaru různých ornamentů a florálních motivů. Rovněž je velice vkusně zdobena kovovými pláty zlaté barvy, které jí dodávají nevšední nádech. Materiál je železo a dřevo.

Výhod nového systému střelných zbraní samozřejmě téměř okamžitě začala využívat armáda. Palebná síla pěchoty byla rozšířením pušek s perkusním zámkem s drážkovanou hlavní podstatně zvýšena. Například za krymské války (1853-1856) se projevila zdrcující převaha drážkovaných perkusních pušek britských a francouzských vojáků, kteří díky nim mohli vést přesněji mířenou palbu na delší vzdálenost. Zastaralé ruské pušky s hladkými hlavními měly dostřel cca 230 metrů, kdežto pušky Britů a Francouzů mohly cíleně střílet až na vzdálenost 900 metrů.

Počátkem druhé poloviny 19. století se pak začínají objevovat perkusní zbraně nabíjené zezadu tzv. zadovky, což přinášelo opět řadu dalších výhod. Především se střelba stala ještě rychlejší, protože střelec nemusel pokaždé ústí hlavní otáčet k sobě. Rovněž zde začal vývoj prvních jednotlivých nábojů. Historicky velmi známé je použití nového typu zadovek pruskou armádou v bitvě u Hradce Králové roku 1866.

Perkusní lovecká puška

z druhé poloviny 19.století

Krásná lovecká perkusní puška z druhé poloviny 19.století., pravděpodobně ze 70.-80. let. Je o něco kratší než běžné lovecké pušky, pravděpodobně byla primárně vyrobena jako jezdecká lovecká puška. Zbraň je elegantně zdobená výřezy do dřeva ve tvaru květin a dalšími ornamenty.

Lov jako zábava šlechty

Lov a myslivost byla vždy nedílnou součástí života šlechty v Evropě i v českých zemích a tomuto tématu bylo věnováno mnoho uměleckých výjevů. Lov se velmi rychle stal kratochvílí především urozených, panovníci a šlechtici si začali budovat lovecká sídla, revíry a obory, lov se jim stal zábavou. Například František Štěpán Lotrinský, manžel Marie Terezie, dokázal se svými druhy jen za srpen roku 1750 ulovit na 3 tisíce jelenů. Při lovech ale často docházelo také ke zraněním a nechtěným zabitím – v roce 1732 byl Adam František ze Schwarzenberka omylem zastřelen císařem Karlem VI během štvanice.

Nejdříve se v novověku jako lovecké palné zbraně užívaly předovky, podle vývrtu hlavně brokovnice nebo kulovnice. Úsilí o zrychlení střelby následně vedlo k pokusům o sestrojení prvních zadovek – například se o to snažili již lidé v okolí Františka Antonína Šporka. Zadovky se pak ujaly až v 19. století a byly dále vylepšeny anglickým puškařem Charlesem Lancasterem. Příslušenství k palným zbraním pak tvořily prachovnice, v případě šlechty většinou z drahých materiálů a nákladně zdobené, podobně jako pušky, a sloužily mimo jiné k reprezentaci jejich nositele.

Rychlé štvanice s využitím chrtů posléze vystřídaly tzv. parforsní hony, které více využívaly čichu jiných druhů psů. Za touto změnou stojí především František Antonín Špork a Jan Rudolf Černín. Doba honu obvykle kolísala mezi 2-8 hodinami. Účastníci honů se oblékali jednotně – zpočátku měli šedý kabát se zeleným límcem a bílou vestou, pán pak měl na čepici zlatý střípec. Tento druh zábavy značně rostl na popularitě a v roce 1836 dokonce hrabě Oktavián Kinský nechal za těmito účely přivést z Anglie smečku beaglů a několik plnokrevných koní. V 19. století především Pardubice vstoupily ve známost pořádáním pravidelných honů z iniciativy Františka Lichtenštejna, který založil i parforsní společnost. Hony pořádané v našem středoevropském prostoru rychle podlehly anglické módě a změnilo se tak oblečení účastníků. Nosily se více viditelné barvy, což bylo praktičtější i bezpečnější - červený frak a bílé kalhoty, černý cylindr nebo čepice. Vlivem nových trendů se hon měnil na více sportovní událost a ztratil se zájem na tom zvíře usmrtit, a tak byli chycení jeleni často vráceni zpět do obor. Hony začínaly tradičně na počátku října a opakovaly se zhruba až do Vánoc. Nejslavnější hon pak byl na svatého Huberta. Souběžně s hony se rychle rozvíjel i dostihový sport – první závod v Pardubicích se konal v listopadu roku 1874 o 8 tisíc zlatých. Na staru tehdy stálo 14 koní a jen 7 jich závod dokončilo, zvítězil hřebec Fantome. Poslední parforsní hon se konal 6.prosince roku 1913, následně tradici přerušila válka. Po jejím skončení ale u nás již hony nebyly obnoveny v původní podobě – dodnes ale zůstal jejich relikv v podobě tzv. hubertské jízdy.

Velká válka

Velká válka, později také zvaná první světová, byla v mnoha ohledech největším a nejničivějším válečným konfliktem, který Evropa do té doby zažila. Sarajevský atentát odstartoval čtyři dlouhé válečné roky plné útrap, které výrazně zasáhly také civilní obyvatelstvo. Do války byly postupně vtaženy nejen téměř všechny evropské národy, její dosah sahal daleko za hranice oceánů. Válka s sebou přinesla nejen technologický rozvoj, ale také výraznou změnu způsobu boje – tzv. zákopovou válku. Zákopové vedení boje často stálo miliony životů bez výrazného postupu armád. Za vše mluví označení jedné ze zákopových bitev na západní frontě – *verdunský mlýnek na maso*. Roku 1917 v důsledku německé ponorkové války vstoupily do bojů také Spojené státy americké. Ve stejném roce začaly vznikat Československé legie a konsolidovaly se snahy Čechů a Slováků definitivně se odtrhnout od monarchie, které nakonec dospěly do zdárného konce.

Válka přinesla výrazný technologický boom – urychlil se rozvoj aviatiky, modernizovaly se zbraně, ponorky, poprvé došlo k použití bojového plynu, v bitvě na Sommě se poprvé objevily tanky. Válka ale výrazně zasáhla i do myšlení a stylu života válečné a poválečné generace a vytvořila jakýsi pomyslný zlom. Rozpadla se tradiční mnohonárodnostní monarchie, padlo carské Rusko, Německé císařství i Osmanská říše a vznikly nástupnické státy. Jako reakce na válku se šířil pacifismus, došlo také k výrazným sociálním a kulturně-morálním i náboženským změnám.

Prvoválečná rakouská helma

vzor M17 tzv. rohatka

Rakouská helma z roku 1916, která díky svému vzhledu získala přezdívku *rohatka*. Na bocích se totiž nacházejí masivní výstupy – rožky, podle kterých pak helma získala svou přezdívku. Jednalo se o kryty větracích otvorů.

Přilby se od podobného německého vzoru M16 na první pohled odlišovaly pouze vyšší polohou nýtů, uchycující plátěný podbradník. Na počátku roku 1917 dorazily do Rakousko-Uherska potřebné stroje na výrobu přileb německého vzoru. První přilby vyrobené na území monarchie se však k bojujícím jednotkám dostaly až v květnu 1917. Mezi hlavní výrobce patřily továrny C. A. Scholtz z Matějovic, Manfred Weiss v Budapešti, Bratři Lappové z Rottenmannu, Eissler a spol. z Vídně, bratři Gottliebové a Brauchbar v Brně. Továrna A. Krupp z Berndorfu začala vyrábět přilby M17 po ukončení výroby vlastního modelu v listopadu 1917.

Po vytvoření samostatného československého státu se nová armáda složená z bývalých vojáků rakousko-uherské armády, domobranců z Itálie a legionářů zapojila do bojových operací na Slovensku a Těšínsku. Na obou bojištích byly u čs. vojska zastoupeny téměř všechny základní typy ocelových přileb užívaných během války.

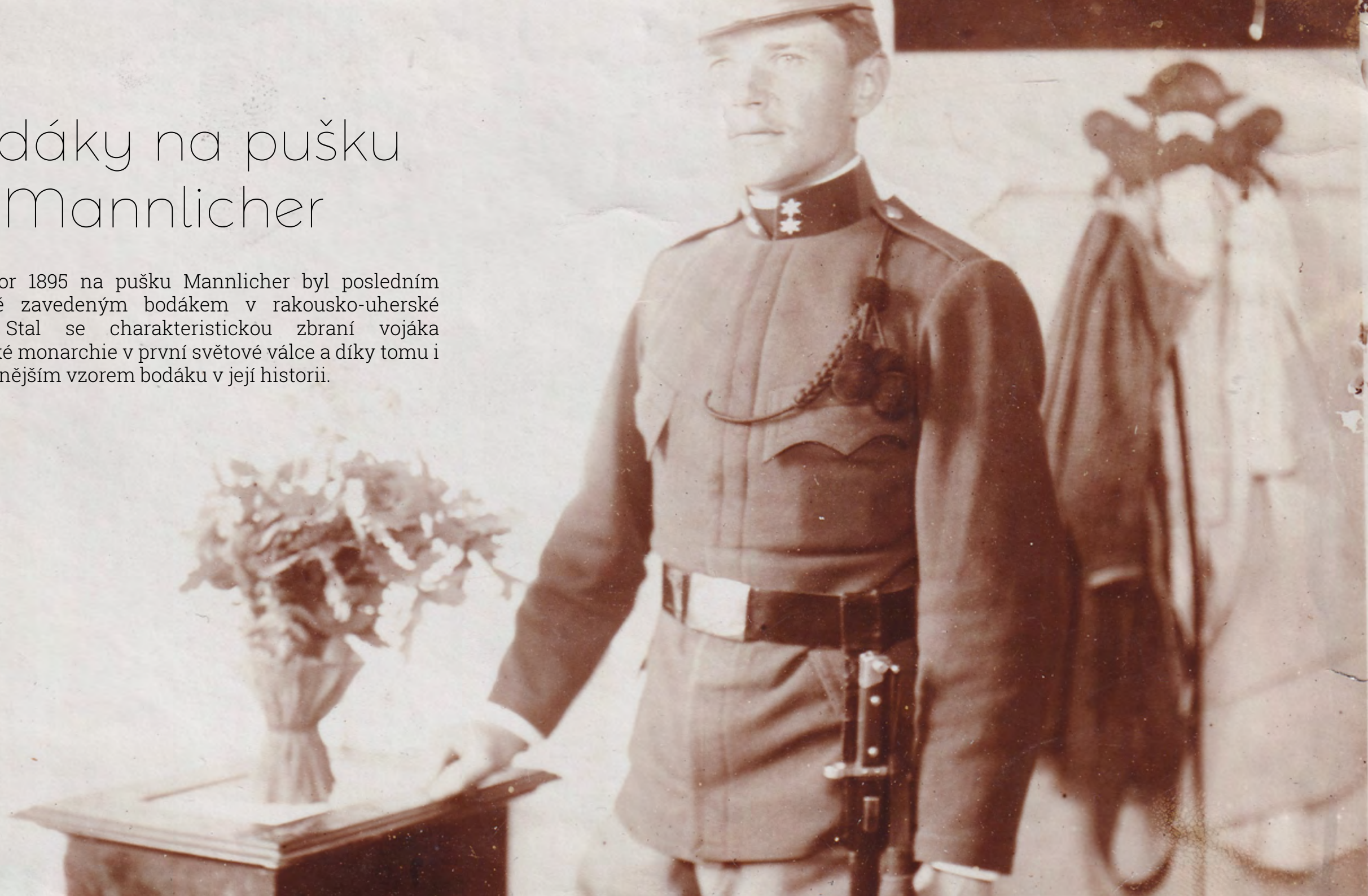
Bodáky

Bodák je čepel, která se upevňuje na ústí hlavně dlouhé ruční palné zbraně. Tak se mušketa nebo puška přeměnila na píku a zbraň dostala v boji další využití. Dříve totiž mušketýry a střelce musely bránit jednotky tzv. pikenýrů proti útoku jízdy nepřítele. Bodák tak umožnil střelcům bránit se samostatně a stal se nedílnou součástí výstroje vojáků. První zmínka o *bayonettes* pocházela z Francie z roku 1647, byly to bodáky zátkového typu s jílcem a čepelí o délce cca 30 cm. Posléze bajonety dostávaly různé tvary podle svého využití – například ženisté a dělostřelci měli ve své výbavě pilovitý bodák sloužící k odstraňování překážek nebo přípravě dělostřeleckých postavení. Obdobně lžícový bodák sloužil díky svému tvaru především k hloubení zákopů. Pěchota se cvičila v používání bodáků proti nepřátelské jízdě a pěchotě až do 20. století. Po první světové válce se pak koncepce bodáků výrazně změnila – bodáky se staly kratšími a sloužily spíše jako víceúčelové nože. Například bodák na slavnou sovětskou pušku AK47 byl nůžkový a dal se využít na stříhání drátů. Bodák je dodnes významnou zbraní pro střety na minimální vzdálenost a ve většině armád je stále využíván jako součást příslušenství moderních útočných pušek.

Bodáky na pušku Mannlicher

Bodák vzor 1895 na pušku Mannlicher byl posledním všeobecně zavedeným bodákem v rakousko-uherské armádě. Stal se charakteristickou zbraní vojáka habsburské monarchie v první světové válce a díky tomu i nejrozšířenějším vzorem bodáku v její historii.

Bodák na pušku Mannlicher

vzor 1895 pro mužstvo značená FGGY

Na jeho produkci se podílela také zbrojovka v Budapešti se značkou F.G.G.Y. (Femaru Fegyver es Gepgyar Budapest), jejíž značení je na čepeli. Střenka je z ořechového dřeva. Pochva je z ocelového plechu, zakončena kuličkou.

Bodák se vyráběl i v provedení pro poddůstojníky, které se od běžného bodáku pro obyčejné vojáky lišilo průvlekem na trapez na hlavičce jílce a také tvarem příčky, protažené v hák.

Bodák na pušku Mannlicher

vzor 1895, značená OEWG

Na jeho hromadné produkci se podílela především zbrojovka ve Steyru, na čepelích značená OEWG (Österreichische Waffenfabrik Gesellschaft Steyr). Střenka je z ořechového dřeva. Pochva je z ocelového plechu, zakončena kuličkou.

Vybavení vojáků první války

První světová válka se stala katalyzátorem inovací ve válečném průmyslu. Poprvé se zde odehrály ponorkové a letecké bitvy, využily se první tanky, letecké pumy, plamenomety nebo chemické zbraně. Vývoj válečného materiálu dosahoval obrovské rychlosti. Objevily se také nové obranné zbraně jako hlubinné nálože, protitankové pušky a děla, moderní minomety a granáty. Při přepadech zákopů se pak uplatňovaly především bodáky a nože.

Vybavení se značně lišilo dle jednotek a toho, k čemu sloužily. V roce 1916 se například začaly používat zákopové kanóny Škoda, které bylo možné přenášet v rozloženém stavu. Těžké pěchotní zbraně byly na počátku války reprezentovány především těžkým kulometem Schwarzlose vz. 1907/1912. Koncem roku 1915 se standardní zákopovou zbraní staly i minomety. Ve výzbroji se také objevily ruční granáty. Zvláštní zbraně, jako plamenomety nebo chemické zbraně, byly zařazeny do výzbroje speciálních ženijních jednotek.

Pokud se zaměříme na armádu Rakouska-Uherska, tak vystrojení bylo u různých pluků a v jednotlivých obdobích značně odlišné. Obecně od počátku 20. století se do výstroje začaly zavádět stejnokroje tlumených odstínů a praktičtějších střihů. V roce 1908 byl především pro pěší pluky zaveden nový stejnokroj v barvě tzv. štičí šedi. Tato barva ale dlouho nevydržela a byla po německém vzoru nahrazena stejnokrojem v barvě polní šedi se zelenavým podtónem. Stejnokroj se skládal z kalhot, blůzy, pláště, čepice a bot. Samozřejmě k výbavě patřilo také prádlo, nákrčník nebo opasek. Součástí výstroje byla rovněž sumka na puškové náboje, mošna na pití s obsahem necelého půl litru, brašna na náboje a torba z teletiny. V torbě se většinou nacházela náhradní košile a spodní prádlo, souprava na postavení stanu, pár lehké obuvi, šátek, onuce, řemínky na kabát, kapesník, dva výstrojní řemínky, balíček první pomoci a 80 dalších nábojů do pušky. Nahoře na tlumoku byl upevněn stočený kabát, zavěšená polní lopatka a jídelní miska s obalem. Na levém boku se nacházel bodák, zavěšený koženým pouzdem na opasku a chlebník, ve kterém byla příborová sada, plná polní láhev a souprava na čištění pušky. V roce 1915 přibyla plynová maska v ocelovém pouzdře. Tradiční látkovou čapku nahradila kovová helma. Standardní zbraní pěchoty byla pětiranná opakovací puška Mannlicher vz. 1895. Ruční palné zbraně pak nosili především důstojníci. Zvláště velké oblibě se těšila německá pistole Mauser vz. 1896.

Velká válka a Spojené státy

Velká válka nedopadala jen na Evropu, ale měla dalekosáhlé důsledky i v zámoří. Byť se Spojené státy dlouhou dobu snažily stát stranou tohoto válečného konfliktu, od jistého bodu již nebylo možné jejich zapojení do války předejít. Především dobře známé potopení parníku *Lusitania* v roce 1915, který byl torpédován německou ponorkou, vychýlilo veřejné mínění v neprospěch izolacionalismu a z Německa učinilo v mnoha očích agresora. Podobně výbuch skladů na ostrově Black Tom o rok později poukázal na fakt, že Spojené státy jsou fakticky zamořené německými špióny. Navíc úlomky kovu z exploze dokonce poškodily Sochu svobody. Pacifismus tak postupně nahradilo tzv. hnutí *Připravenosti*. Mobilizovaly se vojenské složky a rovněž se posílilo i válečné námořnictvo.

Diplomatické klima mezi USA a Německem pak kleslo na definitivní bod mrazu po zadržení tzv. *Zimmermannovy depeše*, šifrovaného telegramu, kterým Německo vybízelo Mexiko k útoku na Spojené státy. Německo také v lednu 1917 vyhlásilo ponorkovou blokádu Evropy, a navíc začalo útočit i na dosud neutrální americké obchodní lodě.

„*Právo je víc než mír,*“ zahájil svou řeč před Kongresem 2. dubna 1917 prezident Woodrow Wilson a pokračoval: „*Nedávný postup císařské německé vlády není vpravdě o nic méně než válka proti vládě a lidu Spojených států. Svět musí být učiněn bezpečným pro demokracii.*“ Spojené státy tak oficiálně vstoupily do první světové války o několik dní později 6. dubna roku 1917 proti Německu a 7. prosince téhož roku vyhlásily válku i Rakousku-Uhersku.

První Američané se ve Francii vylodili 24. června a následně se zapojili do bojů na západní frontě. Do konce roku pak bylo v Evropě nasazeno 180 000 amerických vojáků. Nesmí se však opomínat, že ještě před příchodem pravidelné americké armády bojovalo již od roku 1915 ve francouzských řadách značné množství Američanů jako dobrovolníků.

Vybavení americké armády bylo na celkem dobré úrovni, například helmy ale po určitý čas částečně dodávala i britská armáda. Nicméně nepřiliš obratná vojenská taktika vyústila zpočátku ve velké ztráty na životech. V prvních měsících padlo 110 000 amerických vojáků. Do léta roku 1918 ale dostali Američané do Francie na dva miliony mužů a jejich přítomnost nakonec zvrátila rovnováhu statického bojiště ve prospěch Dohody.

Pro budoucí Československo je zajímavým faktem, že v řadách americké armády tehdy sloužily také stovky českých a slovenských krajanů. Prostřednictvím jednoho z nich, kapitána Emanuela Vosky, byl na počátku 20. let zprostředkován nákup amerických stejnokrojů pro budující se československou armádu. Americké stejnokroje a další části výstroje se pak užívaly až do konce 20. let.

Oděv a výbava zdravotníka

americké armády z doby první světové války

Originální blůza s původními nášivkami a knoflíky, kalhoty a část výbavy amerického vojenského zdravotníka v hodnosti vojína z první světové války. Vedle nášivek označujících zdravotníky lze na blůze nalézt znak 3. armádního sboru, kam voják patřil (písmeno A - *The Third United States Army*).

Třetí armádní sbor

Třetí armádní sbor byl vytvořen až na sklonku války v roce 1918 ve francouzském městě Chaumont. Stalo se tak z rozkazu číslo 198, který armádní sbor zřídil a ustanovil jeho velení. Prvním velitelem se stal generálmajor Joseph Dickman a sbor čítal celkem 7 divizí. Jedna z prvních větší misí sboru se odehrála těsně po konci války 15. listopadu roku 1918. Dickman a jeho sbor se měl rychle přesunout do oblastí středního Německa za účelem okupace území. Měli za úkol odzbrojit a rozpustit německé síly v této oblasti. Vojáci třetího armádního sboru se dle záznamů nesetkali s výraznějším odporem a překročily Rýn celkem v klidu a bez zmatků.

Ve městě Koblenz se posléze na čas usídlilo jejich velitelství. V lednu 1919 se s třetím armádním sborem počítalo i pro další vojenské operace, nebylo totiž jisté zda nebudou obnoveny nepřátelské akce. V květnu 1919 tehdejší velitel spojených sil maršál Ferdinand Foch, dokonce předložil, veliteli třetího armádního sboru plány operací, které měly být použity v případě, že Německo odmítne podepsat mírovou smlouvu. K tomu však nedošlo a v červenci téhož roku byl sbor rozpuštěn a reorganizován. Jeho velitelství, veškerý personál a jednotky pod ním byly poté označeny jako americké síly v Německu a působily zde nadále několik dalších let. Částečně byl tento stav způsoben skutečností, že Spojené státy, které odmítly ratifikovat Versailleskou smlouvu, byly fakticky *de jure* stále ve válce s Německem. Tato situace zůstala nevyřešena až do léta 1921, kdy byla podepsána samostatná mírová smlouva.

Třetí armádní sbor byla znovu vytvořen až v srpnu 1932 při reorganizaci pozemních sil ve Spojených státech.

Vojenská brašna

příslušníka amerického 335th Machine Gun
Battalionu z první světové války

87. pěší divize, přezdívaná *Zlatý žalud* (*Golden Acorn*, podle svého znaku), měla své domovské základny v oblastech Arkansasu, Louisiany a Mississippi. Mobilizována byla v srpnu roku 1917 v Camp Pike v Arkansasu. Do Evropy se vojáci dostali až v září 1918 a pravděpodobně nebyli do bojů již nasazeni a byli využíváni spíše na pomocné a technické práce. Mezi její velitele patřil například generálmajor Samuel Sturgis nebo brigádní generál Robert Campbell Van Vliet. Divize se do Spojených států vrátila v lednu 1919 do New Jersey a demobilizována byla o měsíc později v únoru. Následně se divize reorganizovala a o mnoho let později se také účastnila bojů v Evropě za druhé světové války. Brašna patřila příslušníkovi americké armády z první světové války. Voják patřil do *335th Machine Gun Battalionu*, který byl součástí 87. pěší divize (*87th Infantry Division*).

První republika

První světová válka výrazně zamíchala kartami na mapě Evropy. Mnohonárodnostní habsburské soustátí nebylo schopno čelit antagonistickým snahám jednotlivých národů a rozpadlo se na nástupnické státy. Nově vytvořená mladá republika československá se na počátku své existence musela vypořádávat s řadou problémů. Jedním z nejpálčivějších se ukázala hospodářská krize způsobená nejdříve válkou a na konci 20. let krachem na New Yorské burze. Dalším výrazným trnem v patě hladkého soužití obyvatel v republice byly národnostní rozpory mezi jednotlivými etniky nového státu – především mezi Čechy a Němci. Odcizování a radikalizace názorů mezi oběma skupinami dále sílila a vyvrcholila odtržením sudetoněmeckých oblastí k Hitlerovskému Německu a vzniku okleštěné druhé republiky.

Přes dramatický konec první republiky to byla doba velkých jmen české historie, ať již ve sféře politické nebo kulturní a umělecké – stačí jmenovat prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka nebo spisovatele Karla Čapka. Rovněž se šířily nové umělecké směry a trendy, výrazná byla taktéž česká divadelní i filmová scéna.

Československá
lodička
vz 21, hodnost četař

Československý bodák

na pušku vz. 24 vyrobený v roce 1924

Bodák vychází ze svého předchůdce vz. 23. Majoritním výrobcem byla Zbrojovka Brno, která je prodávala československé armádě za 48 Kčs za kus. Zbraně procházely přísnou kontrolou a zátěžovými testy. Bodák vz. 24 byl jednotný pro celou armádu až do okupace. Wehrmacht zajistil na území Protektorátu více jak 850 tisíc kusů těchto bajonetů a často byly následně upravovány. Po druhé světové válce se jejich výroba obnovila až do roku 1950.

Bodáky pro československou armádu jsou značené ČSZ. Značení Z, ČSZ, E lev kroužku 24 (rok výroby), číslo 2893

Vojenský pásek s přezkou z první republiky, velmi ranný model, 20. léta 20.století

Jeden z prvních vlastních modelů nové Československé republiky. Výroba Brno. V perfektním stavu.

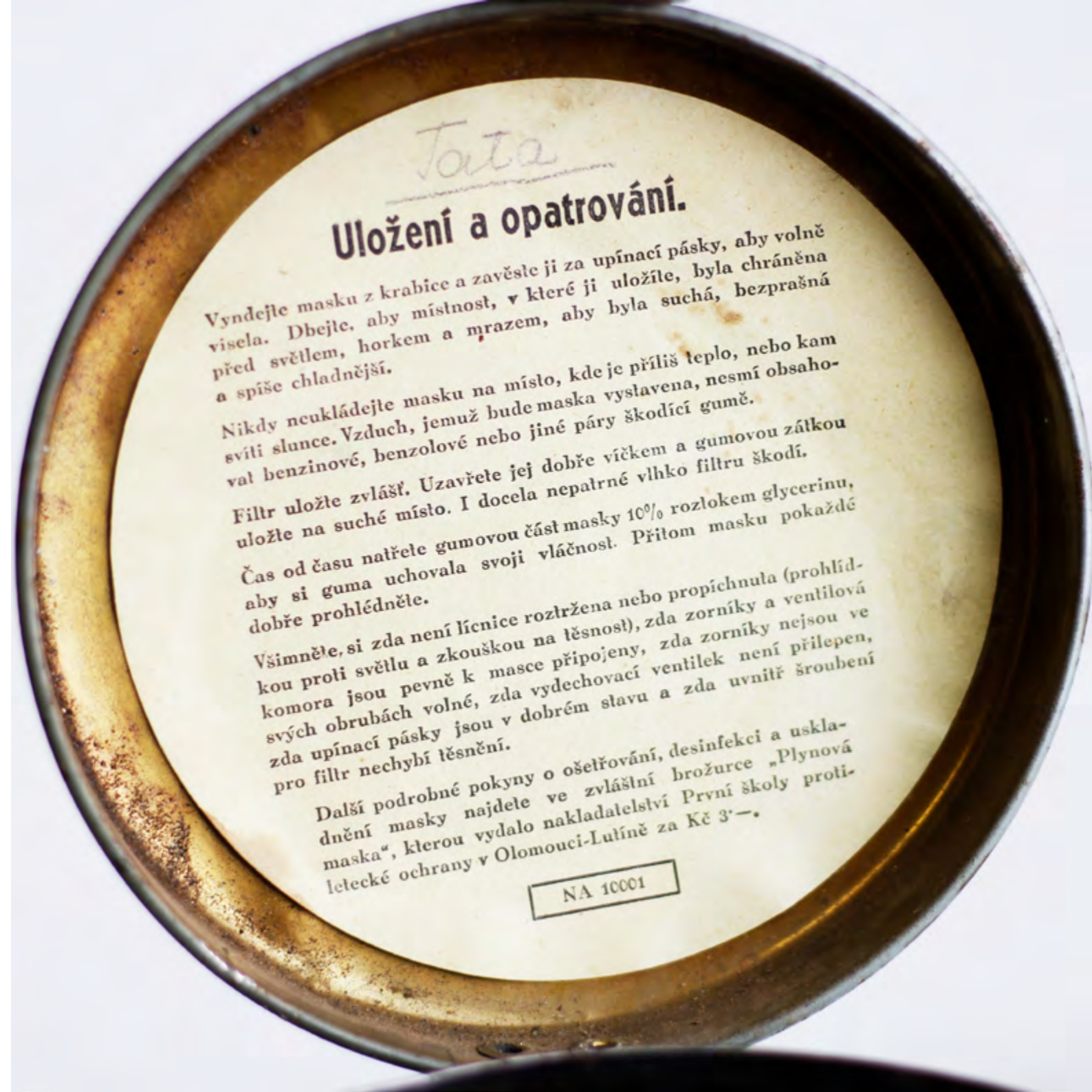
Československá armáda ve svých prvopočátcích existence po rozpadu Rakouska-Uherska nejdříve dál používala výstroj a uniformy Rakousko-Uherské armády, které byly jen nově označeny, tzv. okolkovány. To se týká i opaskových přezek se znakem R-U monarchie. První vlastní československá opasková přezka nesla vylisovaný malý státní znak ČSR, jinak konstrukčně odpovídala stále přezkám Rakousko-Uherským. Armáda však používala na přezkách a čepicových odznacích malý státní znak s jiným vzhledem českého lva, než jaký byl na oficiálním znaku republiky. Rozdíl je patrný na první pohled – armádní lev je hubenější, má jinou hřívu a nejtypičtějším rozdílem je zakončení ocasů ve tvaru lipových listů. Existovala také verze s obráceným zapínáním a vycházková verze, která měla přezku zlacenou.

Plynová maska CHEMA rok 1938

Plynová maska české značky CHEMA z roku 1938. Tyto detekční masky mimo jiné přímo varovaly před možným nebezpečím. Povrch masky totiž dokázal reagovat na částice yperitu nebo jiného bojového plynu ve vzduchu a následně se na masce objevila fialová skvrna, které varovala před nebezpečím.

Sama společnost CHEMA vznikla v roce 1935 v Lutíně jako dceřiná společnost firmy SIGMA, kterou založili bratři Sigmundovi. V Lutíně započal vývoj a posléze výroba ochranných prostředků proti bojovým plynům a rovněž zařízení pro ochranu ovzduší. Ve své době byla CHEMA v Československou jedinou firmou, která se věnovala ochraně před bojovými plyny a zároveň se přitom opírala o relevantní výsledky vědeckých výzkumů. Mezi hlavní činnosti, kterým se společnost CHEMA věnovala, patřil především vývoj a výroba ochranných filtrů jak pro armádu, tak ale také pro civilní obyvatelstvo. Dále se společnost zabývala vývojem ochranných plynových masek pro především civilní účely. Podílela se také na vývoji a výrobě filtračních systémů pro vojenské pohraniční pevnosti, vyráběla mlhotvorná a odplyňovací zařízení. Samozřejmě se CHEMA podílela na školení civilního obyvatelstva v obraně proti bojovým chemikáliím, dále organizovala a rovněž i financovala pracovní zdravotní skupiny, které se zabývaly výzkumem bojových plynů a ochraně před nimi.

Zdravotnická pracovní skupina, která ve společnosti působila, posléze sestavila také lékárničku, která nesla název Primosana a sloužila jako kompletní sada pro první pomoc v případě útoku a zasažení bojovými plyny, jakými byl například yperit nebo lewisit. V prvním roce války byl pak podnik rozšířen o výrobu plastů a vulkanizačních činidel. Po druhé světové válce přestala společnost CHEMA jako taková existovat a SIGMA se zaměřila jen na vývoj a výrobu ochranných filtrů.

DETEKČNÍ MASKA CHEMA LPS-D

**Lékařského pracovního sboru
sama varuje...**

protože povrch masky reaguje i na nepatrnou kapku yperitu nebo lewisitu. Objeví se ihned fialová skvrna, která okamžitě upozorní na nebezpečí.

Tato detekční vlastnost pomáhá:
dokonale chránit zdraví i život,
šetřit asanačním materiálem,
umožňuje dokonalou a spolehlivou kontrolu asanace,
je odolnější a trvanlivější.

Detekční maska LPS-D snáší mnohonásobnou asanaci,
aniž pozbude detekční (avisující) schopnost.

To jsou jedinečné vlastnosti, které poskytuje
DETEKČNÍ MASKA LPS-D

Chema

AKC. SPOL. OLOMOUČ-LUTÍN, TELEFON 372 • PRAHA II., POŘÍČ 25, TELEFON 60000

10 znamenitých předností má fysiologická detekční maska „CHEMA-LPS-D“

1. Je zhotovena ze zvlášť odolné gumy, vkusného, reliéfového tvaru, vyřešeného na základě anatomických předpokladů.

2. Je to maska fysiologická. Neruší fysiologické pochody, odehrávající se při dýchání a nesnižuje funkci jiných orgánů. Proto se hodí zvlášť dobře pro všechny služby a osoby, které vykonávají namahavé, odpovědné nebo jemné práce. Je speciálního druhu. Dokonale odlišování zorníků, nejmenší škodlivý prostor.

3. Veškeré jednotlivé části, jako ventilová komora, obruby zorníků jsou z vnitřní strany kryty silným polštářem gumy, takže není žádného nebezpečí úrazu, nebo jakéhokoliv poranění při nahodilých pádech a pod.

4. Její povrch je hladký, nepotažený, zevně i uvnitř tak upraven, aby jakékoliv znečištění, prach, bláto a pod. dalo se rychle, snadno a jednoduše pouhým omytím odstranit. Hlavní význam však tohoto uzpůsobení spočívá v možnosti lehké a přístupné asanace od bojových chem. látek.

5. Proto ji lze snadno asanovat. Vydrží i mnohonásobnou asanaci, k níž nejlépe se hodí speciální asanační roztok »Chema D-301«. Tento roztok nejen že neškodí gumě, ale naopak prodlužuje její životnost.

6. Masky Chema-LPS-D je detekční, to znamená, že na každé i sebe menší polísnění b. ch. látkami reaguje a tím upozorní na nebezpečí a avisuje nutnost asanace.

7. Fysiologická maska LPS-D má odpínatelný, jemně regulovatelný a snadno nahraditelný upínací systém. Každá osoba může podle potřeby a za každé situace masku utáhnouti nebo povolením pásků na hlavu fixovat tak, aby nebyla nepohodlná. Můžete se přesvědčit — jaký význam má toto regulování upínacích pásek — na př. v klidu, běhu, a pod.

8. Masky LPS-D dokonale těsní. Její dosedací plocha není zbytečně veliká, aby nebránila kožnímu dýchání a nevyvolávala kožní záněty. Je právě optimální a využívá co největší konstantnosti těsnících čar. Proto není žádného případu, aby její tři velikosti (1, 2, 3) u dospělých, dospívajících, a větších částí nezařadovaly úplnou bezpečnost a pohodlí.

9. Fysiologická maska LPS-D neunavuje ani při dlouhodobém nošení. Analýzy vzduchu ve škodlivém prostoru ukázaly, že bylo dosaženo nejmenší koncentrace kyslíčnicku uhličitého, jaké se může v praxi dosáhnouti. Z těchto důvodů ji mohou používat lidé zvlášť citliví, slabí a nemocní, jak ukázaly četné zkoušky prováděné odborníky.

10. Fysiologická maska Chema-LPS-D byla zkonstruována na základě četných fysiologických zkoušek u člověka v mnoha tisících případech, prováděných Lékařským pracovním sborem (LPS) v Lutíně.

Je schválena a úředně povolena.

A-10.001

•CHEMA- AKC.SPOL.OLOMOUČ-LUTÍN-TEL.372•PRAHA II-POŘÍČ 25-TEL.60000

meziválečné období a Druhá republika

Po pádu Německého císařství po konci první světové války se etablovala demokratická Výmarská republika. Ta musela čelit řadě palčivých problémů, vlně nepokojů a rebelií a navíc se vyrovnat s poválečným uspořádáním a novými pořádky v Evropě. Po období stabilizace na konci 20. let ale republiku zasáhla obrovská hospodářská krize, rapidně rostl počet nezaměstnaných a stát se dostával do hluboké krize ve všech ohledech. Rychle rostla a sílila podpora komunistů, stejně tak jako extrémní pravice. Především ozbrojené složky Hitlerovy NSDAP, oddíly SA, sváděly s komunisty pouliční boje, bitky a šarvátky.

Díky všeobecné krizi, ve které se stát nacházel, v roce 1932 NSDAP vyhrála volby a následně byl Adolf Hitler jmenován říšským kancléřem. Jeho moc stále sílila a dospěla po smrti prezidenta Hindenburga k diktatuře. Nacistické Německo dokázalo pozvednou ekonomiku, především výraznými státními zakázkami zbrojního charakteru. Nacistické ideologii se přizpůsobila i kulturní a rasová politika, která vyvrcholila přijetím norimberských zákonů, posléze tzv. křišťálovou nocí a dalšími represemi vůči židovskému obyvatelstvu. Politika appeasementu následně dovolila Hitlerovi první výrazné kroky k obsazení většiny Evropy - ať jím byl anšlus Rakouska nebo odstoupení československých pohraničních oblastí. K propuknutí druhé světové války již zbývaly jen poslední krůčky.

Německá dýka pro příslušníky SA

Původní dýka pro příslušníky jednotek SA. Nese známky opotřebení, ale jinak je v dobrém stavu. Čepel je značena RZM, M7/85. Výrobní firma by měla být Arthur Evertz, Solingen. Na vnější straně je umístěn nápis Alles für Deutschland. Čepel je přímá, dvousečná, s oboustranným středovým žebrem a středovým hrotem. Rukojeť je dřevěná, profilovaná, na vnější straně lze nalézt nacistické symboly – uprostřed jednohlavá orlice, v horní části emblém SA. Rukojeť je ohraničena záštitou a hlavicí ve tvaru půlměsíce. Pochva je kovová a červeno-hnědě lakovaná, na obou koncích s ozdobným poniklovaným kovááním.

Služební dýka byla zavedena do výstroje všech hodností SA roku 1933 a stala se vůbec první standardní chladnou poboční zbraní Třetí říše. Předlohou pro její tvar se stala renesanční dýka, která byla v 16. století vyráběna v jižním Německu a ve Švýcarsku. Zavedeny byly také dva vzory dýk pro námořní oddíly SA.

Jednotky SA

Sturmabteilung, zkráceně SA, byly úderné oddíly nacistické strany NSDAP. Název Sturmabteilung pochází od názvu speciálních útočných jednotek Německa z doby první světové války. Jednotky SA byly vytvořeny v roce 1921 v mnichovské pivnici Hofbräuhaus, kde se několik členů strany, znechuceno neustálými slovními útoky na Hitlera, vrhlo do bitky s narušiteli sjezdu. Dle barvy oděvu se často jednotky označovaly jako tzv. hnědé košile. Zpočátku sloužily jako pořádková a ochranná síla na stranických srazích. Původní oddíl čítal jen necelých 50 mužů, ale pod vedením Ernsta Röhma se rychle vyvinula v početnou a dobře fungující organizaci s vojenskou podobou. Jedním z jejich hesel bylo *Alles für Deutschland*, tedy *Vše pro Německo*, které si příslušníci nechávali vyrývat na své dýky. SA měly na svědomí mnoho násilností proti socialistům ve 20. letech. Odhaduje se, že v roce 1934 již měly oddíly SA něco kolem 4 milionů členů. V tomto období byly součástí i oddíly SS. Jednotky SA se stávaly velmi nekontrolovatelnými a nebezpečnými, především z důvodu, že často měly blíže ke svému místnímu veliteli než ke straně a Hitlerovi. V červnu roku 1934 se Hitler rozhodl proti oddílům velice radikálně zakročit a faktickou životaschopnost jim vzaly události tzv. noci dlouhých nožů, při které bylo mnoho členů SA zavražděno. SA zůstaly formálně aktivní až do konce války, ale dostaly se na naprostý okraj zájmu a jejich pozici převzaly jednotky SS.

UL 1937

Druhá světová válka (1939–1945)

Druhá světová válka představuje největší a nejzničující válečný konflikt v lidských dějinách. Do bojových operací se nasadilo na 110 milionů vojáků a byly v ní využity ty nejmodernější zbraně, včetně atomových. Válka postihla většinu evropského obyvatelstva a měla dalekosáhlé důsledky i v mimoevropských oblastech. Hrůz války nebyli ušetřeni ani civilisté, mnohá města skočila jako hromady sutí, lidé trpěli nedostatkem. Válka formálně začala 1. září 1939 napadením Polska ze strany hitlerovského Německa a dále se vyvíjela velice dynamicky ve prospěch Německa, na jehož stranu se později připojila Itálie a také Japonsko. Další postup zahrnoval útok na Norsko a Francii. První šrám získalo Německo až v bitvě o Británii, kde nebylo schopno dosáhnout svého cíle. Daleko větší problém ale později znamenal nezdar na východní frontě, kde válka přerostla do obrovských rozměrů. Symbolickým zlomovým bodem celé války se stal rok 1942 a bitva u Stalingradu, která zvrátila vývoj války v neprospěch Německa. Následně došlo k vytlačení hitlerovských sil z Afriky a výraznému postupu spojenců jak v Evropě, tak v oblastech tichomoří. Po spojeneckém vylodění v Normandii byla porážka hitlerovského Německa prakticky nevyhnutelná. Po pádu Berlína a shoení atomových bomb na Hirošimu a Nagasaki skončilo šest útrpných válečných let.

Protektorát Böhmen und Mähren

Protektorát Böhmen und Mähren byl tvrdou zkouškou pro české obyvatelstvo a jejich život. Vytvořila se nová protektorátní vláda, stejně tak česká exilová vláda v Londýně vedená prezidentem Edvardem Benešem. V čele protektorátní vlády stál státní prezident Emil Hácha, reálným držitelem moci však byl říšský protektor Konstantin von Neurath a ostatní státní činitelé se stali pouhými loutkami. Život v protektorátu nebyl jednoduchý, což ještě umocňovalo vítězné tažení Hitlerových vojsk Evropou. Byl zaveden přidělový systém, nucené práce, omezování kulturního a společenského života, zavádění norimberských zákonů a represe vůči židovskému obyvatelstvu. Slavným milníkem dějin byl atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, který avšak v odvetě vedl k rozsáhlým represím vůči českému obyvatelstvu a vyhlazení obcí Lidice a Ležáky. V samém závěru války došlo ke květnovému povstání českého lidu a nacistickou okupaci následně definitivně ukončil postup spojeneckých armád.

Vybavení německých vojáků za druhé světové války

Vybavení německých vojáků za druhé světové války se odlišovalo především podle toho, k čemu a kde sloužila daná jednotka. Uniformy měly dobrý a praktický střih, byť se během války vystřídal několik různých vzorů. Kromě oděvu byl důležitý opasek a popruh s batohem, k němuž bylo připojeno další vybavení jako vaky na munici, bajonet, pytel na chléb, miska na jídlo, stanová sada, plynová maska, někdy pistole s pouzdrém. Často se stávalo, že kovový obal na plynovou masku byla vojákem předělán na nádobou, která sloužila k přepravě osobních věcí nebo dalšího střeliva. Hlavní útočnou sílu Wehrmachtu za druhé světové války pak představovala pěchota s dělostřelectvem. Hlavní výzbrojí pěšáka se stala opakovací puška s bodákem. Ze zbraní se používaly například pušky Mauser, opakovací puška Karabiner 98k, samopal MP40, pistole P-08 Luger nebo poloautomatická pistole Walther P-38. Samopaly na začátku války disponovali jen nižší velitelé nebo různí specialisté a podíl pušek ve výzbroji se během války snižoval ve prospěch automatických zbraní jen pomalu. Palebnou silou menších a specializovanějších pěších jednotek byly kulomety a lehké minomety. Základ divizního dělostřelectva tvořily kanony. K převozu munice, výstroje a těžkých zbraní sloužily stále spíše koňské povozy a jen v omezené míře nákladní automobily.

Německá helma M40

Německá válečná helma vzor výroby M40, na helmě lze vidět stopy po průstřelu a zbytky značení, stejně jako vybledlý symbol orlice a hákového kříže.

M40 byla velice moderní ocelová helma, používání skoro všemi oddíly německé armády. Model 1940 byl prakticky totožný s předcházejícím modelem M35 s jen drobnými úpravami, především kvůli zjednodušení výroby. Tvar helmy byl zachován, zůstalo i stejné zahnutí lemu, ale ventilační otvory po stranách byly vylepšeny a lisovány přímo ze skořepiny helmy, čímž se právě zjednodušila její výroba. Helma M40 váží okolo 1,5kg. Pancíř na helmě je ve srovnání s ostatními helmami velice silný.

Samotné označení M40 bylo pro rozlišení používáno až mnohem později, za války Němci stále odkazovali na vzor M35, od kterého se tato helma lišila jen velmi málo.

Německá armádní plynová maska

Plynová maska německé výroby v plechovém pouzdře z druhé světové války. Kom-
pletně původní. S výrobním číslem a papíro-
vým jménem jejího nositele.

Německý bodák pro pušku Mauser K98 starší model

Bodák hojně používaný německými silami po dobu druhé světové války. Existují tři základní varianty, první modely vznikly na počátku 20. století a byly dále upravovány a vylepšovány. Nejstarší model měl střenky ještě dřevěné, později byl z úsporných důvodů užíván bakelit. Toto je starší model s dřevěnými střenkami.

Značení 6865, S/173 - Elite Diamantwerk, Siegmar-Schonau bei Chemnitz, závěsník značen Lederfabrik Hohenbruck

Německý bodák pro pušku Mauser K98

Toto je modernější model s bakelitovými střínkami, model z druhé světové války.
Značení 630 j, 43 crs - Paul Weyersberg und Co, Solingen

Vycházkový bodák WH

Vycházkový bodák Wehrmacht Heer s typickým zobákem.

Bedna německé protiletecké obrany z druhé světové války - lékárnička

Původní kovová bedna Luftschutz verbandkasten –
lékárnička pro německou protileteckou obranu z druhé
světové války.

Německé vojenské pásky s přezkou

přezka pořádkové policie a polního četnictva Wehrmachtu

Původní německá opasková přezka vyrobená z hliníku. Nosili ji řadoví vojáci pořádkové policie a polního četnictva Wehrmachtu. Na přezce je heslo charakteristické pro německou říši *Gott mit uns*.

Model pro řadové vojáky Wehrmachtu

Původní německá přezka Wehrmachtu vyráběná z oceli. Tuto přezku nosili řadoví vojáci. Přezka se vyznačuje charakteristickým heslem německé říše *Gott mit uns*.

Třetí republika a poválečné Československo

Období druhé poloviny 40. let se neslo ve znamení poválečné obnovy a politické transformace. Prezident Beneš nikdy nezapomněl chování některých předválečných politických stran, a tak většina z nich nebyla obnovena. Vysoké oblibě se v Čechách těšila Komunistická strana Československa, která těžila především ze svých předválečných volebních úspěchů a z vysokého podílu Sovětského svazu na porážce nacismu. Výrazně jí pomohla také snaha prezidenta Beneše vybudovat tzv. demokracii socializující a učinit z republiky most mezi východem a západem. Sílící moc komunistické strany vyvrcholila v únoru 1948, kdy se komunisté za pomoci vládní krize chopili vlády v plném rozsahu. Období pak končí smrtí prezidenta Beneše a novou ústavou. Od roku 1949 se Československo plně vydalo na cestu budování socialismu. Kulturní život nejprve navazoval na období první republiky, avšak začal být brzy ovlivňován politikou a socialistickým realismem.

V padesátých letech nadále pokračovala snaha vyrovnat se s následky druhé světové války. Zároveň se jedná o počáteční období studené války, která rozdělila svět do sfér vlivu dvou supervelmocí – Sovětského svazu a Spojených států amerických. Československo se tou dobou nacházelo v hluboké fázi stalinismu či chcete-li teroru. Docházelo k represím vůči opozici a politickým procesům, z nichž nejznámější je proces s Miladou Horákovou. Represe a čistky se nakonec nevyhnuly ani čelním představitelům komunistické strany, nejznámějším je proces s generálním tajemníkem ÚV KSČ Rudolfem Slánským. V kultuře již plně zavládl socialistický realismus a modernita navázaná na industriální tematiku. I přes období hluboké nesvobody dochází k rozvoji technologií, jakým bylo televizní vysílání, a náznakům poválečného konzumerizmu. Po roce 1956, kdy v Sovětském svazu dochází k postupnému uvolňování, je vláda v Československu v rukou krajních stalinistů. Asi nejvýraznějším a zároveň nejméně šťastným uměleckým symbolem doby je Stalinova socha na Letné, která byla lidově přezdívána *frontou na maso*. Socha byla důkazem toho, jak pomalu se politické tání do československých vod dostávalo - ve chvíli, kdy v Sovětském svazu docházelo k destalinizaci, se v Praze se začala budovat tato socha. Posléze když tyto oblevné procesy konečně dospěly až do Prahy, bylo sousoší odstraněno.

ČESKOSLOVENSKÁ VZDUCHOVKA VZ.47

Výrobní číslo 42970, Česká Zbrojovka, Národní podnik Strakonice. Jedná se o nejrozšířenější armádní vzduchovku, která byla ve Zbrojovce vyráběna v letech 1947 až 1950. Celkem se vyrobilo přibližně 65 000 vzduchovek tohoto typu. Pro potřeby armády ale byla objednána jen cca třetina zbraní a mnoho VZ. 47 měl k dispozici ve svých počátcích především Svazarm. Armáda z celkové výroby odebrala tedy jen zhruba 20 000 kusů a zbytek byl určen právě pro Svazarm a sloužil především k předvojenské přípravě a k sportu.

Kromě zábavné střelby na krátké vzdálenosti se rychle začalo používat vzduchovek také pro základní branný výcvik či v některých případech i pro počáteční fáze výcviku v armádě. S jejich využitím se měli střelci-začátečníci naučit základním úkonům, jako například poloze ke střelbě, míření nebo dýchání. Nebylo tak důležité naučit se zasahovat cíl, protože na výcvik střelby ze vzduchovky navazoval výcvik střelby vojenskou puškou.

Vzduchovka VZ.47 je jistým zjednodušením předválečné vzduchovky VZ.35. Po válce byla vyráběna pro stejný účel jako původní model - k získání návyků ve střelbě. Přestože se na některých školách používala i později, nebyla úplně nejvhodnější zbraní pro výcvik, protože jednak není dostatečně přesná a navíc její natažení bylo vcelku obtížné.

Při srovnání VZ. 35 a VZ. 47 jsou vidět na první pohled různé odlišnosti, které jsou způsobené především pozdější výraznou snahou co nejvíce snížit výrobní náklady (jedná se například o jiný tvar krytu mušky). Obě vzduchovky ale mají prakticky shodnou hmotnost i rozměrové parametry, stejně jako ráži a dostřel. Mířidla VZ. 47 jsou však stavitelná již jen na 10, 15, 20 nebo 25 metrů. Stejně tak ústová rychlost je oproti VZ. 35 nižší, cca 120 m/s.

Konstrukce: pevná hlaveň, napínání pomocí otočné kliky
Ráže: 4,5 mm – pro kalibrované broky o průměru 4,45 mm
Hmotnost: 3,85 kg
Celková délka zbraně: 1070 mm
Délka hlavně: 530 mm
Hledí: klapkové se stupnicí dalek
Vzdálenost mušky od hledí: 470 mm
Zásobník (násypka): pojme maximálně 20 broků

Přezka Československé republiky

Po skončení druhé světové války byly opět vyráběny mosazné přezky pro mužstvo podobné předválečné konstrukci. Rozdíl byl ale ten, že malý státní znak byl již sjednocen s oficiálním znakem republiky.

Ars Longa Antique, s.r.o.

kontakt

Kontakt

Ars Longa Antique, s.r.o.

Kaprova 42/14,

Praha 1, PSČ 110 00

IČO: 09285091

+420 723 422 018

arslonga.antique@gmail.com

www.arslonga.cz

Autor textů

Valentina Karlíková

Na vizuální stránce katalogu se podíleli

Karolína Hlavičková a Daniel Kubiš

Fotografie produktů

Karolína Hlavičková

Dobové fotografie pochází ze soukromé sbírky

Daniela Kubiše

